

COMISIA EUROPEANĂ

Bruxelles, 18.5.2011
COM(2011) 274 final

**COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU,
COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL ȘI COMITETUL REGIUNILOR**

Consolidarea drepturilor victimelor în Uniunea Europeană

{SEC(2011) 580 final}
{SEC(2011) 581 final}

COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU, COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL ȘI COMITETUL REGIUNILOR

Consolidarea drepturilor victimelor în Uniunea Europeană

1. DE CE SE ACORDĂ IMPORTANȚĂ VICTIMELOR?

Cu toții suntem susceptibili de a fi afectați de criminalitate și, în fiecare an, milioane de persoane sunt victime ale acestui fenomen. Potrivit datelor Eurostat, anual se înregistrează aproximativ **30 de milioane de infracțiuni** săvârșite contra persoanelor sau bunurilor și numeroase alte infracțiuni săvârșite nu sunt denunțate niciodată. Adeseori, criminalitatea afectează mai mult de o victimă, iar persoanele apropiate victimelor suferă, la rândul lor, consecințe indirecte. Se poate estima cu suficientă certitudine că aproximativ 75 de milioane de persoane sunt, anual, victime directe ale criminalității¹.

În fiecare an, numeroase persoane sunt victime ale accidentelor rutiere. Mai mult de **1 milion de accidente rutiere** în întreaga Uniune Europeană au provocat decesul a 30 700 de persoane în 2010. Aproximativ 31 000 de persoane mor în fiecare an pe șosele, inclusiv 850 de copii cu vârsta mai mică de 14 ani, în timp ce alte 250 000 de persoane sunt grav rănite și 1,2 milioane de persoane suferă vătămări minore².

Europenii **călătoresc și se stabilesc** în mod constant în alte state și riscul de a deveni o victimă este la fel de mare atunci când se află în străinătate. Din cele 1,4 miliarde de călătorii estimate a fi fost efectuate de europeni în 2008, aproximativ 90% au fost pe teritoriul Uniunii³. În plus, circa 11,3 milioane de europeni locuiesc în mod permanent în afara țării lor de origine, 10% dintre europeni au locuit și au lucrat în străinătate pe parcursul unei perioade din viața lor și 13% au mers în străinătate pentru educație sau formare⁴.

Aceste cifre arată importanța garantării unei acțiuni adecvate și eficiente cu privire la drepturile acelor care devin victime ale criminalității sau accidentelor rutiere în propria țară, sau în timp ce călătoresc sau locuiesc în străinătate. **Această problemă prezintă atât o dimensiune transfrontalieră, cât și o dimensiune internă care necesită o acțiune din partea UE.**

Problema drepturilor victimelor prezintă, de asemenea, o dimensiune de gen. Femeile sunt deosebit de expuse la formele ascunse și nedenumțate de violență. Consiliul Europei estimează că între **20 și 25% dintre femeile din Europa au suferit acte de violență fizică** cel puțin o

¹ Eurostat, Statistici pe scurt, 36/2009; estimări bazate pe analiza sondajului internațional privind criminalitatea internațională în UE (EU International Crime Survey) apărut în „*The Burden of Crime in the EU*” (Povara criminalității în UE) (www.europeansafetyobservatory.eu), care presupun că rata criminalității nedenumțate este de 60% și că victimele au, în medie, 3 membri apropiați ai familiei. Aceste statistici nu includ infracțiunile de mică gravitate.

² Baza de date CARE a Comisiei Europene.

³ COM (2010) 352, pe baza datelor Eurostat, statisticile din sectorul turismului 2008.

⁴ Eurostat, Statistici pe scurt, 94/2009; Eurobarometru 337/2010.

dată în decursul vieții adulte, între 12 și 15% sunt victime ale violenței conjugale, iar peste 10% sunt victime ale violenței sexuale⁵.

În vederea consolidării spațiului de libertate, securitate și justiție, Comisia a identificat ca o prioritate strategică⁶, pe baza Programului de la Stockholm și a planului de acțiune aferent acestuia⁷, necesitatea de a acționa pentru consolidarea drepturilor victimelor criminalității și pentru garantarea faptului că nevoia acestora de protecție, sprijin și acces la justiție este respectată.

UE a adoptat deja măsuri cu privire la drepturile victimelor în cadrul procedurilor penale⁸ și cea mai mare parte dintre statele membre asigură un anumit nivel de protecție și de sprijin victimelor. Cu toate acestea, rolul și nevoile victimelor în cadrul procedurilor penale în general nu sunt încă suficient abordate și nivelul drepturilor victimelor continuă să varieze în mod semnificativ pe teritoriul UE.

Din acest motiv, Comisia prezintă un pachet de propuneri în vederea consolidării măsurilor naționale existente și în vederea garantării faptului că victimelor le sunt acordate drepturi minime nediscriminatorii în întreaga Uniune Europeană, indiferent de cetățenia sau de țara de reședință a acestora. Acest pachet include, de asemenea, un nou mecanism de recunoaștere reciprocă, pentru a se asigura că victimele, sau potențialele victime, care beneficiază de o măsură de protecție în statul lor membru de reședință, nu pierd această protecție atunci când călătoresc în alt stat. Prin acest pachet de măsuri, UE va contribui la transformarea nevoilor victimelor criminalității într-un element central al sistemelor judiciare, în paralel cu prinderea și pedepsirea autorilor infracțiunilor.

Despăgubirile reprezintă una dintre nevoile primordiale ale victimelor. Cu toate acestea, persoanele care sunt victime ale accidentelor rutiere într-un alt stat membru se pot confrunta cu dificultăți administrative și procedurale atunci când încearcă să obțină despăgubiri, din cauza termenelor de decădere și de prescripție diferite. Comisia va aborda această problemă propunând armonizarea normelor privind termenele de prescripție, astfel încât să nu existe riscul ca victimele să își piardă dreptul la despăgubiri din motive procedurale.

În cele din urmă, există o legătură clară între drepturile victimelor și prevenirea infracțiunilor. Timp de mulți ani, Comisia a adoptat măsuri care vizează prevenirea criminalității și a violenței și promovarea siguranței rutiere⁹. Activitatea de prevenție este crucială nu doar pentru scăderea, pe termen scurt sau mediu, a criminalității și a numărului accidentelor, dar și pentru schimbarea atitudinii față de comportamentele infracționale sau iresponsabile care poate da rezultate pozitive și durabile pe termen lung.

⁵ Consiliului European, Studiu analitic privind violența împotriva femeilor, 2006.

⁶ COM(2010) 623.

⁷ JO L 115, 4.5.2010, p. 1; COM(2010) 171.

⁸ Decizia-cadru 2001/220/JAI a Consiliului privind statutul victimelor în cadrul procedurilor penale; Directiva 2004/80/CE a Consiliului privind despăgubirea victimelor infracționalității.

⁹ De exemplu, programele Daphne III, prevenirea, pregătirea și gestionarea consecințelor terorismului și ale altor riscuri legate de securitate, prevenirea și combaterea criminalității, Programul european de acțiune pentru siguranța rutieră 2011 – 2020.

2. DE CE AVEM NEVOIE DE NOI MĂSURI PENTRU VICTIMELE LA NIVELUL UE ?

- *Am parcurs un drum lung pentru recunoașterea victimelor, dar mai sunt încă multe lucruri de făcut*

Ideea că drepturile victimelor ar trebui să fie accesibile pe o bază egală și nediscriminatorie nu este nouă. În 1989, Curtea de Justiție a confirmat faptul că oferirea de despăgubiri, o nevoie primordială a victimelor, nu ar putea fi limitată pe motive de cetățenie¹⁰. Din acel moment, UE a acționat pentru a institui standarde minime generale pentru victime, în special prin Decizia-cadru a Consiliului din 2001¹¹, precum și prin identificarea unor categorii specifice de victime – victimele traficului de persoane, ale exploatării sexuale a copiilor și abuzului sexual împotriva copiilor și victimele terorismului¹². De asemenea, Comisia a sprijinit financiar activitatea organismelor publice și a ONG-urilor care lucrează cu și pentru victime, multe dintre acestea fiind conduse de voluntari¹³.

Cu toate acestea, punerea în aplicare a standardelor prevăzute în Decizia-cadru a Consiliului din 2001 nu este satisfăcătoare¹⁴. Tratatul de la Lisabona oferă în prezent un temei juridic clar pentru instituirea, de către UE, a unor norme minime privind drepturile victimelor criminalității, pentru facilitarea recunoașterii reciproce a hotărârilor judecătorești și a deciziilor judiciare. În plus, atât Parlamentul European cât și Consiliul European au solicitat adoptarea de măsuri în acest domeniu¹⁵. Bazându-se pe instrumentele existente și completându-le, în același timp, propunerile Comisiei vizează consolidarea cadrului juridic prin introducerea unor instrumente juridice obligatorii în mod direct din punct de vedere juridic și care să poată fi corect executate.

- Consolidarea încrederii în sistemul judiciar și îmbunătățirea calității actului de justiție

Unul dintre obiectivele Uniunii Europene este acela de a oferi cetățenilor săi un spațiu de libertate, securitate și justiție, în care libera circulație este asigurată. Cu toate acestea, fără aplicarea efectivă, în întreaga Uniune Europeană, a unui nivel minim de drepturi pentru victime, încrederea reciprocă nu este posibilă. Aceasta înseamnă că autoritățile judiciare trebuie să aibă deplină încredere în standardele reciproce de echitate și justiție, iar cetățenii UE trebuie să se poată baza pe faptul că același nivel de norme minime sunt aplicabile în cazul în care călătoresc sau locuiesc în străinătate.

- *Trebuie aplicate standarde minime în toate statele membre*

În prezent, majoritatea statelor membre oferă un anumit nivel de protecție și de sprijin pentru victimele infracțiunilor. Cu toate acestea, rolul și nevoile victimelor în cadrul procedurilor

¹⁰ Cauza 186/87, Ian William Cowan/Trésor public, hotărârea din 2 februarie 1989.

¹¹ A se vedea nota de subsol 8.

¹² Directiva 2011/36/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 5 aprilie 2011 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane și protejarea victimelor acestuia, precum și de înlocuire a Deciziei-cadru 2002/629/JAI a Consiliului, propunere de directivă privind combaterea abuzului sexual asupra copiilor, a exploatării sexuale a copiilor și a pornografiei infantile, de abrogare a Deciziei-cadru 2004/68/JAI, Decizia-cadru 2002/475/JAI a Consiliului privind combaterea terorismului.

¹³ Peste 20 000 de voluntari lucrează pentru organizațiile de sprijinire a victimelor în Europa (Victim Support Europe 2010).

¹⁴ Raportul Comisiei de punere în aplicare - COM (2009) 166.

¹⁵ Rezoluția PE din 7 mai 2009 privind crearea unui spațiu UE al justiției penale (INI/2009/2012), Programul de la Stockholm (JO L 115, 4.5.2010, p. 1).

penale nu sunt încă pe deplin abordate în sistemele judiciare naționale. În egală măsură, în timp ce toate statele membre au proceduri pentru solicitarea de despăgubiri în urma unui accident rutier, normele diferă în ceea ce privește termenele de decădere aplicabile pentru introducerea acestor solicitări. Pentru soluționarea acestei probleme, statele membre trebuie să consolideze standardele privind drepturile victimelor și UE trebuie să garanteze că victimele beneficiază de condiții uniforme. Un anumit nivel minim de garanții și standarde care să fie aplicate în toate statele membre va facilita cooperarea judiciară și va spori calitatea actului de justiție și, de asemenea, va îmbunătăți nivelul de încredere al persoanelor în însăși noțiunea de justiție.

- *Drepturile fundamentale trebuie respectate*

Tratamentul adecvat al victimelor corespunde unei serii de drepturi fundamentale astfel cum sunt recunoscute în Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (Carta UE) și în Convenția Europeană a Drepturilor Omului (CEDO)¹⁶. Recunoașterea efectivă a drepturilor victimelor și respectarea acestora, în special a dreptului la demnitate umană, la viața privată și de familie, precum și a dreptului la proprietate trebuie, prin urmare, să fie protejate, promovând, în același timp, asigurarea drepturilor fundamentale ale altor persoane, cum sunt persoanele acuzate. Acțiunea UE va spori standardele privind drepturile fundamentale pentru toate persoanele care iau parte la procedurile penale – fie că este vorba de victimă, persoana acuzată sau arestată, garantând, în același timp, că orice limitare a acestor drepturi are loc numai în cazul în care acest lucru este necesar și proporțional.

- *Satisfacerea nevoilor victimelor contribuie la reducerea costului total al criminalității*

Consolidarea drepturilor victimelor are un impact pozitiv asupra situației victimelor și asupra societății în ansamblu. Prin urmare, satisfacerea nevoilor victimelor anterior, în cursul sau ulterior procedurilor penale poate reduce în mod substanțial costul total al criminalității¹⁷. Acesta include costurile cuantificabile în sectorul economic, în sectorul sanitar și în sistemul de justiție penală și costurile necuantificabile, precum durerea, suferința și scăderea calității vieții victimei. Victimele care beneficiază de respect, sprijin și protecție se vor recupera mai repede, atât fizic, cât și emoțional, ceea ce le va permite să își reia mai rapid cursul normal al vieții. Aceasta va permite limitarea pierderilor de venituri, a absenței de la locul de muncă, precum și a nevoii de asistență sanitară suplimentară. Victimele care beneficiază de un tratament adecvat sunt, de asemenea, mai susceptibile să se implice mai activ în cadrul procedurilor, ceea ce crește probabilitatea încheierii cu succes a procesului de urmărire penală și condamnare, ceea ce, la rândul său, va reduce numărul cazurilor de recidivă și de infracțiuni rămase nesancționate.

3. O ATENȚIE SPECIALĂ ACORDATĂ VICTIMELOR CRIMINALITĂȚII – DE CE AU NEVOIE ACESTEA?

În fiecare an, în Uniunea Europeană se înregistrează un număr ridicat de victime. Aceste victime au anumite nevoi care trebuie abordate pentru a le ajuta să se recupereze: nevoia de a

¹⁶ Drepturile esențiale sunt: demnitatea umană, dreptul la viață, dreptul la integritatea persoanei, dreptul la libertate și securitate, respectarea vieții private și de familie, a protecției datelor cu caracter personal, dreptul la proprietate, libertatea de circulație și ședere, egalitatea în fața legii, drepturile copilului și ale persoanelor în vârstă, integrarea persoanelor cu handicap și dreptul la o cale de atac efectivă.

¹⁷ A se vedea documentul de lucru al serviciilor Comisiei SEC(2011)580, p.14.

fi **recunoscute** și tratate cu **respect** și demnitate, nevoia de a fi protejate și **sprijinite**, nevoia de a avea **acces la justiție**, nevoia de a obține **despăgubiri și repararea prejudiciului**.

Obiectivul central al pachetului legislativ al Comisiei este de a aborda nevoile victimelor în mod global. Într-adevăr, propunerile Comisiei abordează nevoile victimelor directe ale criminalității și pe cele ale victimelor indirecte cum ar fi membrii de familie care suferă, de asemenea, consecințele săvârșirii infracțiunii. Prin urmare, membrii apropiați ai familiei și persoanele aflate în întreținerea victimelor directe, vor beneficia, după caz, de sprijinul și protecția propuse în acest pachet.

Exemplul de mai jos ilustrează tratamentul necorespunzător pe care îl poate primi o victimă și modul în care acesta îi poate afecta viața, în cazul în care nevoile sale individuale nu sunt abordate în mod corespunzător în timpul și după denunțarea săvârșirii infracțiunii. În secțiunile următoare, vom arăta modul în care se desfășoară *același scenariu* – cu privire la fiecare categorie de nevoi – în cazul în care victima și familia acesteia au beneficiat de un tratament adecvat ca urmare a punerii în aplicare a propunerilor Comisiei.

Alex a închiriat împreună cu familia sa un apartament de vacanță în străinătate. Într-o noapte apartamentul a fost spart. În momentul în care a încercat să îi oprească pe infractori, aceștia l-au agresat fizic, sub ochii familiei sale. Alex a denunțat săvârșirea infracțiunii la postul local de poliție, dar, întrucât nu s-a putut face înțeles, nu a putut relata toate detaliile cu privire la agresiune. În săptămânile care au urmat, Alex nu a mai primit informații cu privire la cazul său și resimțit o frustrare crescândă, întrucât el și familia sa au dat mai multe declarații de rutină în fața a diferiți ofițeri de poliție. Chiar și copiii săi au fost interogați în mod repetat, ceea ce i-a tulburat foarte mult.

La întoarcerea acasă, Alex a avut nevoie de mai multe operații pentru tratarea vătămărilor suferite și nu a putut merge la serviciu timp de mai multe săptămâni. Nu a mai primit nicio informație de la poliție până când, într-o zi, i s-a cerut să se prezinte pentru a depune mărturie în procesul care se desfășura în străinătate, privind două persoane suspectate. Participarea la proces a fost dificilă, deoarece nimeni nu i-a explicat modul de desfășurare a procedurilor judiciare străine și s-a simțit intimidat de faptul că a trebuit să întâlnească persoana acuzată în afara sălii de judecată.

După terminarea procesului, Alex nu a mai primit nicio informație cu privire la caz sau la ceea ce s-a întâmplat cu persoana acuzată. Timp de mai mulți ani după săvârșirea agresiunii, însă, Alex și familia sa au suferit consecințele emoționale, fizice și financiare ale infracțiunii. În ciuda faptului că aceasta s-a produs într-un alt loc și într-o altă țară, ei nu s-au mai simțit niciodată în siguranță, nici chiar în propria casă¹⁸.

3.1. Recunoașterea și tratamentul respectuos

Demnitatea umană este un drept fundamental pe care se întemeiază concepția noastră cu privire la o societate echitabilă și care reprezintă baza pentru un tratament adecvat al victimelor. Persoanele care au suferit în urma infracțiunilor, se așteaptă, prin urmare, să fie recunoscute ca victime, să le fie recunoscute suferințele și să fie tratate într-un mod receptiv și profesionist. Ar trebui să se înțeleagă faptul că victimele sunt persoane și că nevoile acestora trebuie recunoscute. Cu toate acestea, profesioniștii din întreaga Europă, care sunt periodic în contact cu victimele criminalității, au, de cele mai multe ori, o formare insuficientă în ceea ce privește aceste nevoi sau identificarea acestora prin intermediul unei evaluări a nevoilor individuale.

Alex a fost agresat în fața familiei sale în timp ce se afla în concediu în străinătate. Atunci când acesta denunțat infracțiunea, poliția i-a pus la dispoziție un interpret, astfel încât acesta a putut explica în detaliu ce i s-a

¹⁸ Scenariu fictiv bazat pe probleme reale.

întâmplat. Poliția l-a în pus în contact cu o organizație de sprijinire a victimelor și l-a informat cu privire la drepturile sale, precum și cu privire la dreptul la despăgubiri. În săptămânile care au urmat, o persoană de contact din cadrul poliției l-a ținut la curent cu desfășurarea anchetei.

3.2. Protecția

Victimele pot suferi în cadrul procedurilor penale din cauza modului în care sistemul funcționează. Pentru a evita prejudiciul cauzat prin proceduri inadecvate, cum ar fi luarea de declarații în mod repetat și într-o manieră nereceptivă, este important să se asigure protecția victimelor pe tot parcursul anchetelor penale și procedurilor judiciare. Această protecție este esențială pentru victimele deosebit de vulnerabile, cum ar fi copiii.

Chiar și după săvârșirea unei infracțiuni, victimele sunt vulnerabile în fața unor prejudicii mai mari, intimidări sau represalii din partea autorului infracțiunii. Aproximativ 40% din infracțiunile denunțate sunt infracțiuni repetate, săvârșite împotriva aceleiași victime în decursul unui an¹⁹. Garantarea faptului că sunt disponibile măsuri de protecție poate fi esențială pentru a preveni incidente viitoare. În plus, din cauza mobilității crescute în UE, un număr sporit de victime se stabilesc sau călătoresc în străinătate. Cu toate acestea, este posibil ca victimele să își piardă protecția de care se bucură atunci când se deplasează în străinătate. Pentru a proteja persoanele care își exercită dreptul la libera circulație, Comisia propune, pentru prima dată, recunoașterea reciprocă a măsurilor de protecție.

Atunci când Alex a denunțat agresiunea, poliția l-a întrebat cu privire la eventualele nevoi în materie de protecție sau de asistență pe care le-ar putea avea pe durata procedurilor. Pe parcursul anchetei penale care a urmat, procedura de luare a declarațiilor lui Alex și soției sale a fost redusă la minimum și a fost realizată întotdeauna de același ofițer de poliție, iar copiii săi au fost intervievați o singură dată de către un ofițer de specialitate, pentru a se evita orice risc de tulburare a acestora. Atunci când cauza a ajuns pe rolul instanței, Alex a fost citat pentru a depune mărturie. S-a simțit în siguranță atunci când a intrat în sediul instanței, deoarece a putut aștepta într-o încăpere separată, dedicată victimelor, pentru a se evita contactul cu autorii infracțiunii în afara sălii de judecată.

3.3. Sprijinul

Criminalitatea poate avea un efect devastator asupra victimelor, care pot fi traumatizate sau incapabile să facă față problemelor practice, consecințe ale unei infracțiuni. În cazul în care infracțiunea este denunțată, victima va trebui să facă față complexităților sistemului judiciar. Prin urmare, sprijinul prompt și adecvat este esențial pentru a ajuta victimele să depășească obstacolele psihologice, practice, administrative și juridice, și să își revină. În ciuda activității desfășurate de serviciile existente de sprijinire a victimelor, această asistență nu este în prezent întotdeauna ușor accesibilă.

Poliția l-a pus pe Alex în contact cu o organizație de sprijinire a victimelor. Aceasta i-a oferit lui și familiei sale un sprijin psihologic privind modul de a face față efectelor infracțiunii. De asemenea, i-a oferit ajutor practic, cum ar fi obținerea de îngrijiri medicale și îndeplinirea formalităților administrative. Organizația de sprijinire a victimelor l-a informat cu privire la procedurile penale și la drepturile sale, precum și cu privire la rolul pe care îl are în acest proces. I-au fost furnizate datele de contact ale unei organizații de sprijinire a victimelor din țara sa de origine, pe care acesta a contactat-o în mod periodic, chiar și după ce cazul a fost soluționat. Sprijinul oferit de aceste servicii i-a permis atât lui, cât și familiei sale, să întoarcă pagina și să își continue viața.

¹⁹ Sondajul pe anul 2000 privind victimele criminalității internaționale.

3.4. Accesul la justiție

Victimele au un interes legitim în a se asigura că justiția este îndeplinită. Acestea ar trebui să aibă acces efectiv la justiție, ceea ce poate constitui un element important pentru recuperarea lor. Informarea victimelor cu privire la drepturile lor și la datele și deciziile-cheie este un aspect esențial al participării la proceduri, și trebuie realizată într-o manieră inteligibilă. Victimele ar trebui, de asemenea, să poată participa la proces și să poată urmări evoluția cauzei. Într-adevăr, victimele din Uniunea Europeană nu beneficiază mereu de accesul la aceste elemente fundamentale ale justiției.

Poliția l-a contactat, în cele din urmă, pe Alex pentru a-l informa că cei doi bărbați au fost arestați și pedepsiți pentru infracțiunea săvârșită. Alex a fost, de asemenea, informat cu privire la data și locul ședințelor de judecată și a fost înștiințat cu privire la faptul că va trebui să depună mărturie în instanță. Pe parcursul procesului, acesta a fost ajutat de un interpret să înțeleagă întrebările și alte etape din cadrul procedurilor.

3.5. Despăgubiri și repararea prejudiciului

Persoanele care au suferit un prejudiciu ca urmare a faptelor altor persoane se așteaptă, adesea, să obțină o formă de despăgubire financiară fie din partea statului, fie de la autorul infracțiunii. Despăgubirea are ca scop repararea imediată și pe termen mai lung a prejudiciului financiar. Aceasta poate, de asemenea, să îmbrace forma unei recunoașteri, prin intermediul unei plăți simbolice.

Justiția reparatorie, care este un concept relativ nou în cadrul procedurilor penale, nu se limitează la despăgubiri pur financiare și vizează procesul de recuperare a victimei. Ca și alternativă a sistemului oficial de justiție, sau în colaborare cu acesta, justiția reparatorie urmărește readucerea victimelor în poziția pe care o aveau înainte de săvârșirea infracțiunii, oferindu-le, în cazul în care doresc acest lucru, posibilitatea de a-i confrunta pe autorii infracțiunii, iar în ceea ce îi privește pe aceștia din urmă, posibilitatea de a-și asuma răspunderea pentru faptele lor.

Alex a avut posibilitatea să contacteze o autoritate responsabilă cu acordarea de despăgubiri din țara sa de origine și să întocmească documentația necesară în propria sa limbă înainte de transmiterea acesteia în țara unde a avut loc atacul. Bani i-au servit la plata costurilor suplimentare suportate ca urmare a agresiunii, inclusiv a costurilor pentru intervenția chirurgicală.

4. CATEGORII SPECIFICE DE VICTIME

- Victimele terorismului

Victimele terorismului, au suferit, fiind probabil singurele în această situație, agresiuni destinate, în ultimă instanță, să aducă prejudicii societății. Acestea au, în mare parte, aceleași nevoi de protecție și asistență ca și victimele oricăror alte infracțiuni săvârșite cu violență. Aceste nevoi trebuie să fie satisfăcute iar familiile acestor victime trebuie să fie sprijinite în aceeași măsură²⁰. Datorită naturii agresiunii, victimele terorismului, se pot afla într-o mai mare măsură în vizorul publicului și adesea au mult mai multă nevoie de recunoaștere socială și de tratament respectuos din partea tuturor, indiferent că este vorba de practicieni, de media

²⁰ Astfel cum este consacrat la articolul 10 din Decizia-cadru 2002/475/JAI a Consiliului privind combaterea terorismului.

sau de persoane fizice. Aceste victime vor beneficia de accentul care se pune, în propunerile Comisiei, pe recunoaștere și tratament respectuos.

- *Victimele accidentelor rutiere*

Victimele accidentelor rutiere au de multe ori impresia că statutul de victimă nu le este suficient recunoscut de către societate. Anchetele în cazul accidentelor rutiere, prin natura lor, urmăresc inițial **să stabilească mai degrabă circumstanțele și cauzele unui accident**, decât să se concentreze pe nevoile victimelor. Cu toate acestea, în mod firesc, victimele unor astfel de evenimente doresc ca accidentul să fie anchetat corespunzător și, în cazul în care a fost săvârșită o infracțiune, ca justiția să fie îndeplinită. Cei implicați în astfel de cazuri au în mod evident nevoie să fie formați pentru a înțelege și a recunoaște aceste nevoi.

Victimele accidentelor rutiere pot avea dreptul să solicite despăgubiri pentru prejudiciile suferite. În cazul accidentelor rutiere transfrontaliere, o problemă cu care victimele se confruntă adeseori este aceea că termenele în care se pot solicita despăgubirile diferă destul de mult în UE și victimele nu știu întotdeauna care este legislația națională aplicabilă. Acest lucru poate duce neacordarea niciunei despăgubiri victimelor, din cauza termenelor deosebit de scurte de decădere sau de prescripție în statul membru în care s-a produs accidentul. Aceste victime vor beneficia de o revizuire a legislației UE existente privind conflictul de legi²¹, care să le permită să invoce termenele de prescripție din țara lor de origine.

- *Victimele deosebit de vulnerabile*

Anumite victime sunt mai vulnerabile decât altele în raport cu riscul de a suferi prejudicii suplimentare în cadrul procedurilor penale, și de aceea trebuie să se răspundă nevoilor speciale de protecție și sprijin ale acestora. Prin urmare, în conformitate cu abordările existente pe plan internațional și național, Comisia identifică, pentru prima dată, atât categoriile de victime vulnerabile cât și mecanismele de identificare a altor persoane amenințate, pe baza evaluării individuale a nevoilor.

Categoriile victimelor vulnerabile sunt copiii, persoanele cu handicap, victimele violenței sexuale și ale traficului de persoane. În plus, victimele pot fi vulnerabile din alte motive legate de **caracteristicile lor personale** (de exemplu, nivel ridicat de frică și stres, riscul de a fi victimă a intimidării sau a violenței repetate, sau o situație personală, socială sau economică de așa natură încât victimei îi este greu să facă față consecințelor infracțiunii sau să înțeleagă procedurile judiciare) și/sau **tipul și natura infracțiunii** (de exemplu, terorismul, criminalitatea organizată, infracțiunile bazate pe discriminare sau pe diferențele de gen). De exemplu, victimele criminalității organizate sunt deosebit de vulnerabile la intimidarea și violența repetată din partea autorilor infracțiunii și pot avea nevoie de măsuri speciale de protecție.

Abordarea adoptată de Comisie corespunde dispozițiilor din noua propunere de directivă privind **abuzul sexual și exploatarea sexuală a copiilor și pornografia infantilă**, și noua directivă privind **traficul de persoane**²². Ambele măsuri răspund nevoilor specifice ale acestor victime vulnerabile.

²¹ Regulamentul (CE) nr. 864/2007 privind legea aplicabilă obligațiilor necontractuale (Roma II).

²² A se vedea nota de subsol 12.

În temeiul Cartei UE și a Convenției ONU privind drepturile copilului, precum și astfel cum a fost recunoscut în Tratatul privind Uniunea Europeană, **copiii** au dreptul fundamental de a le fi luate în considerare interesele superioare în toate actele legislative și politicile naționale și internaționale, inclusiv în procesul judiciar. Din cauza vulnerabilității lor, Comisia promovează activ o abordare privind o „justiție mai accesibilă copiilor”, față de copii implicați în proceduri penale²³. Pentru copii, o anchetă penală este susceptibilă să reprezinte un proces traumatizant, în special în cazul în care aceștia au fost victime ale abuzului, și pentru protecția lor ar trebui să fie disponibile măsuri speciale.

Victimele actelor de violență sexuală – marea majoritate a acestora fiind femei – necesită protecție împotriva unor noi violențe, sprijin de specialitate și asistență pentru depășirea consecințelor multiple ale acestui tip de violență și pentru a-și reface viața. Din cauza sentimentelor de rușine și de vinovăție legate de faptul de a fi suferit astfel de infracțiuni și a relațiilor adesea apropiate ale victimei cu autorul infracțiunii, aceste victime sunt deosebit de reticente în a denunța infracțiunea. Victimele actelor de violență sexuală necesită asistență medicală și psihologică, inclusiv o examinare medico-legală de urgență, astfel încât accesul la aceste servicii nu ar trebui să fie subordonat denunțării infracțiunii.

Garantarea siguranței și protejarea persoanelor care sunt expuse la **acte de violență repetate din partea aceluiași autor** este de cea mai mare importanță. Pentru a preveni și a limita riscul de prejudicii suplimentare, protecția este extrem de importantă și ar trebui să includă posibilitatea de a impune un ordin de interdicție, de restricționare sau de protecție cu privire la autorul infracțiunii pentru a se evita noi contacte ale acestuia cu victima. O astfel de protecție ar trebui să fie transferabilă către un alt stat membru al UE dacă victima se stabilește sau călătorește acolo.

În plus, pentru a se asigura că victimele au acces la un sprijin și la o protecție adecvată, este important, în primul rând, să se prevină săvârșirea actelor de violență. Femeile sunt deosebit de expuse la diferite forme de violență fizică, sexuală și psihologică, în special în cadrul familiilor acestora sau al relațiilor apropiate. Prin urmare, Comisia va continua să acționeze în vederea prevenirii și combaterii violenței împotriva femeilor în Europa și în vederea sprijinirii și protejării victimelor și categoriilor amenințate²⁴.

5. RĂSPUNSUL COMISIEI – ESTE TIMPUL PENTRU ACȚIUNE

Comisia propune următorul pachet de instrumente legislative pentru a răspunde nevoilor descrise mai sus și pentru a garanta că victimele din Europa primesc un nivel minim de drepturi, protecție, sprijin, acces la justiție și măsuri reparatorii. Comisia va propune:

- **o directivă care instituie standarde minime privind drepturile, sprijinul și protecția victimelor criminalității**, de înlocuire a Deciziei-cadru din 2001. Directiva va garanta că victimele sunt tratate cu respect și că se răspunde în mod adecvat nevoilor speciale ale victimelor vulnerabile. Aceasta va garanta, de asemenea, că victimele primesc sprijinul de care au nevoie, că pot participa în cadrul procedurilor și că primesc și înțeleg informațiile relevante, precum și că acestea beneficiază de protecție pe parcursul anchetei

²³ Comunicarea Comisiei „O agendă europeană privind drepturile copilului”- COM (2011) 60.

²⁴ A se vedea declarația 19 anexată la Actul final al Conferinței interguvernamentale care a adoptat Tratatul de la Lisabona, (JO C 83, 30.3.2010, p.345).

și procedurilor judiciare.

- **un regulament privind recunoașterea reciprocă a măsurilor de protecție în materie civilă**, menit să ajute la prevenirea pagubelor și a violenței și pentru a garanta că victimelor (de exemplu, victimele violenței conjugale), care beneficiază de o măsură de protecție adoptată într-un stat membru, li se oferă același nivel de protecție în alte state membre în cazul în care se stabilesc sau călătoresc în țara respectivă. O astfel de protecție ar trebui să fie acordată fără ca victima să fie nevoită să urmeze proceduri suplimentare. Această măsură completează propunerea de Directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind ordinul european de protecție, inițiată de un grup de state membre în septembrie 2009²⁵ și care este în prezent dezbătută în Parlamentul European și în Consiliu.

Acest pachet legislativ reprezintă un prim pas pentru plasarea victimelor în centrul agendei UE privind justiția penală. În viitor, pentru următoarea etapă de acțiune cu privire la drepturile victimelor, Comisia va revizui Directiva 2004/80/CE privind despăgubirea victimelor infracționalității și Regulamentul „Roma II” (pentru a aborda chestiunea legislației aplicabile termenelor de prescripție în cazul accidentelor rutiere transfrontaliere). Vor fi efectuate studii suplimentare și vor fi întreprinse noi acțiuni cu privire la victime, în special în legătură cu categorii specifice de victime, cum sunt victimele terorismului, ale criminalității organizate și ale violenței de gen, inclusiv victimele mutilării genitale a femeilor, în vederea îmbunătățirii situației acestor victime.

Pe lângă cu aceste acțiuni, și în paralel cu acestea, Comisia va pune în aplicare o serie de măsuri adiacente care vor fi esențiale pentru garantarea faptului că victimele beneficiază de drepturi efective în practică și nu numai atunci când sunt implicate în proceduri penale. Aceasta va include formarea și consolidarea capacităților, schimbul de bune practici, prevenirea criminalității și a violenței (cum ar fi sensibilizarea și informarea), colectarea de date și cercetarea. Vom continua, de asemenea, să acordăm sprijin financiar în cadrul programelor de finanțare existente pentru a promova aspectele legate de drepturile și nevoile victimelor.

Toate aceste eforturi vor consolida rezultatele obținute deja atât la nivel național, cât și la nivelul UE și vor permite UE să plaseze drepturile și nevoile victimelor în centrul procesului de administrarea a justiției. UE ar trebui să garanteze că victimele sunt recunoscute în mod corespunzător și că drepturile acestora sunt respectate pe întreg teritoriul UE fără nicio formă de discriminare.

²⁵ JO L 69, 18.3.2010, p. 5.